

Anonymiseret version

Oversættelse

C-172/21 – 1

Sag C-172/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

19. marts 2021

Forelæggende ret:

Landgericht Köln (Tyskland)

Afgørelse af:

15. marts 2021

Sagsøger og appellat:

EF

Sagsøgte og appelindstævnt:

Deutsche Lufthansa AG

[udelades]

Landgericht Köln

Kendelse

I sagen

EF, [udelades] Berlin,

sagsøger og appellat,

[udelades]

mod

Deutsche Lufthansa AG, [udelades] Köln,

sagsøgte og appelindstævnt,

[udelades]:

Sagen udsættes.

Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til artikel 267 TEUF følgende præjudicielle spørgsmål om fortolkning af EU-retten:

1. Er en billetpris for en virksomhed, der er mere fordelagtig end den normale billetpris (her 152,00 EUR i stedet for 169,00 EUR) og beror på en rammeaftale mellem et luftfartsselskab og en anden [org. s. 2] virksomhed, og som kun kan bookes til forretningsrejser for den pågældende virksomheds medarbejdere, en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden, i henhold til artikel 3, stk. 3, første punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004?
2. Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende: Er en sådan billetpris for en virksomhed heller ikke et luftfartsselskabs eller en rejsearrangørs bonusprogram eller et andet kommercielt program i henhold til artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004?

Præmisses:

I.

1.

Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at sagsøgte, der driver et luftfartsselskab, skal betale en kompensation på 250 EUR til hende i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (herefter »forordning (EF) nr. 261/2004).

Følgende faktiske omstændigheder ligger til grund for sagen:

Sagsøgeren havde en bekræftet reservation til en flyrejse den 15. juni 2019; sagsøgte skulle udføre flyvning LH 191 fra Berlin-Tegel til Frankfurt, med tilslutningsflyvning EN.8858 fra Frankfurt til Firenze. Det første fly, rutenummer LH 191, skulle være afgang kl. 14.45 og landet kl. 15.55. Tilslutningsflyet, rutenummer EN 8858, skulle være afgang kl. 16.50 og landet kl. 18.20. Det første fly var imidlertid forsinket og ankom først i Frankfurt kl. 16.53. Sagsøgeren nåede derfor ikke tilslutningsflyet. Sagsøgeren benyttede sig af den tilbudte omlægning af rejsen og nåede frem til sit bestemmelsessted kl. 23.43.

Distancen mellem Berlin-Tegel og Firenze er på mindre end 1500 km.

Flyvningerne var reserveret via sagsøgerens arbejdsgiver, selskabet Borderstep Institut GmbH, til den billetpris for virksomheder, der var aftalt mellem sagsøgte

og Borderstep Institut GmbH. Herved blev prisen på flybilletten nedsat fra den normale billetpris på 169 EUR til 152 EUR. En sådan nedsat billetpris kan kun bookes til forretningsrejser for medarbejdere i Borderstep Institut GmbH. [Org. s. 3]

Sagsøgeren henvendte sig i første omgang til selskabet EUClaim Deutschland GmbH, der ved skrivelse af 8. august 2019 i sagsøgerens navn opfordrede sagsøgte til at betale en kompensation på 250 EUR. Ved skrivelse af 9. september 2019 opfordrede sagsøgeren gennem sine procesfuldmægtige endnu engang sagsøgte til at betale kompensationen. Sagsøgte betalte ikke.

2.

Amtsgericht (byretten) frifandt sagsøgte. Amtsgericht fastslog, at forordning (EF) nr. 261/2004 i henhold til dennes artikel 3, stk. 3, første punktum, ikke finder anvendelse. Den reserverede billetpris er en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden. En billetpris er til rådighed for offentligheden, hvis alle principielt har mulighed for at foretage en reservation. Dette gælder også, såfremt den, der reserverer billetten, skal opfylde visse egenskaber for at kunne benytte sig af den konkrete billetpris, sådan som det f.eks. er tilfældet for så vidt angår børnebilletter og billetter til ældre. For at kunne benytte sig af en virksomhedsbillet kræves det imidlertid ikke, at bestemte personlige egenskaber er opfyldt; der skal derimod foreligge en aftale mellem arbejdsgiveren og det pågældende luftfartsselskab med individuelle forudsætninger, som skal være opfyldt for at kunne benytte billetprisen, såsom krav om en vis omsætning og særlige billetkrav. Herved konkretiseres den gruppe personer, der kan benytte billetprisen, således, at billetprisen ikke længere direkte eller indirekte er til rådighed for alle.

3.

Sagsøgeren har appelleret dommen fra Amtsgericht og gentaget sine påstande.

Sagsøgeren har gjort gældende, at billetpriser for virksomheder ikke er omfattet af artikel 3, stk. 3, første punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004, og forordningen derfor finder anvendelse. Nævnte bestemmelse omfatter kun særlige billetpriser for (nuværende eller tidligere) medarbejdere i luftfartsselskaber eller hos rejsearrangører (såkaldte »industry discounts« eller »agent discounts«). I sådanne tilfælde er det transporterende luftfartsselskabs interesse ikke af rent økonomisk karakter, hvorfor lovgiver ikke ønskede at lade sådanne tilfælde være omfattet af forordningen. En stor virksomhed indrømmes derimod en nedsat billetpris for at opnå, at den reserverer så mange flyvninger hos det pågældende luftfartsselskab som muligt. Flypassagerer, der betaler næsten fuld pris i form af en virksomhedsbillet og ellers ikke har nogen nærmere tilknytning til det transporterende luftfartsselskab, ville lovgiver ikke udelukke fra at kunne fremsætte krav om betaling af kompensation. En sådan udelukkelse ville være i modstrid med den forbrugervenlige grundtanke bag forordningen. Den

reserverede billetpris er også offentlig. Som offentlighed anses for så vidt [**org. s. 4**] samtlige personer uden for luftfartsselskabet.

Desuden finder undtagelsen til undtagelsen i artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004 anvendelse her, idet billetpriser for virksomheder må anses for bonusprogrammer. Gennem sådanne rammeaftaler er en virksomhed i hvert fald reelt bundet til luftfartsselskabet som kunde i hele aftalens løbetid.

Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse.

II.

For at kunne træffe afgørelse i appelsagen er det nødvendigt at indhente svar på de præjudicielle spørgsmål fra Den Europæiske Unions Domstol.

1.

Spørgsmålet er relevant for afgørelsen af sagen. Hvis en billetpris for en virksomhed er omfattet af artikel 3, stk. 3, første punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004 og heller ikke falder ind under undtagelsen til undtagelsen i artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004, skal sagsøgte frifindes. I modsat fald skal der gives sagsøgeren medhold i appellen, idet der i så fald tilkommer hende den påberåbte ret til kompensation. Sagsøgeren nåede frem til sit endelige bestemmelsessted med en forsinkelse på 5 timer og 23 minutter. Sagsøgte har ikke gjort gældende, at der foreligger usædvanlige omstændigheder i henhold til artikel 5, stk. 3, i forordning (EF) nr. 261/2004.

2.

Hvorvidt en billetpris for en virksomhed som den omstridte er en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden, i henhold til artikel 3, stk. 3, første punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004, og heller ikke er et luftfartsselskabs eller en rejsearrangørs bonusprogram eller et andet kommercielt program som omhandlet i artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004, er et spørgsmål om fortolkning af artikel 3, stk. 3, i forordning (EF) nr. 261/2004, det i tvivlstilfælde er forbeholdt Den Europæiske Unions Domstol at besvare.

3.

Efter den forelæggende rets hidtidige opfattelse er en nedsat billetpris for en virksomhed, der beror på en rammeaftale mellem et luftfartsselskab og en anden virksomhed, og som kun kan bookes til forretningsrejser for den pågældende virksomheds medarbejdere, en nedsat billetpris, der ikke direkte eller indirekte [**org. s. 5**] er til rådighed for offentligheden, i henhold til artikel 3, stk. 3, første punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004 (jf. LG Köln, dom af 17.3.2020, 11 S 33/19, juris; LG Köln, dom af 17.11.2020, 11 S 373/19, sidstnævnte dom er ikke offentliggjort).

4

a)

Spørgsmålet, om billetpriser for virksomheder, der kun gælder for virksomheder, der har indgået en aftale med luftfartsselskabet, er en billetpris, der ikke direkte eller indirekte er til rådighed for offentligheden, er meget omtvistet i retspraksis og litteratur.

Den fremherskende opfattelse i litteraturen, der svarer til sagsøgerens retsopfattelse, er, at artikel 3, stk. 3, første punktum, andet alternativ, kun omfatter funktionsrabatter, der ikke findes på det frie marked og som tildeles bestemte medarbejdere i luftfartsselskaber eller hos rejsearrangører eller -bureauer, der samarbejder med luftfartsselskabet, f.eks. rabat i form af en »industry discount« (ID), »agent discount« (AD) eller »personal education program«-billetpris (PEP) [udelades]. »Offentligheden« kan kun forstås som samtlige personer uden for luftfartsselskabet, i modsætning til medarbejdere i luftfartsselskabet eller turistvirksomheder, der samarbejder med luftfartsselskabet [udelades]; offentlighedskriteriet er dog også allerede opfyldt, hvis billetprisen kun er til rådighed for kunder i offentligheden, der opfylder bestemte individuelle kendetegn – f.eks. børn, skoleelever, studerende eller ældre [udelades]. Billetpriser for virksomheder er i hvert fald indirekte også til rådighed for en sådan del af offentligheden [udelades]. Dette følger i hvert fald af bestemmelsens formål, der kan udledes af undtagelsen til undtagelsen i artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004 [udelades]. **[Org. s. 6]**

Der er – så vidt det kan ses af de offentliggjorte afgørelser – uenighed herom i retspraksis, og retspraksis er ikke fast. F.eks. har Amtsgericht Hamburg (byretten i Hamburg) fastslået, at det ikke er udelukket at anvende forordningen på nedsatte billetpriser for virksomheder (AG Hamburg, sag af 1.11.2019, 23a C 83/19), hvorimod visse afdelinger i Amtsgericht Köln (byretten i Köln) (jf. AG Köln, dom af 4.11.2016, 136 C 155/15), Amtsgericht Bremen (byretten i Bremen) (jf. AG Bremen, dom af 16.1.2020, 16 C 313/19) og Amtsgericht Frankfurt am Main (byretten i Frankfurt am Main) (jf. AG Frankfurt am Main, dom af 4.4.2019 – 32 C 1964/18) har fastslået, at det er udelukket at anvende forordningen på nedsatte billetpriser for virksomheder. Landgericht Frankfurt am Main (den regionale ret i første instans i Frankfurt am Main) har fastslået, at selv en rabat, der indrømmes en hel faggruppe – konkret var der tale om journalister – ikke kan anses for direkte eller indirekte at være til rådighed for offentligheden (LG Frankfurt, dom af 6.6.2014 – 24 S207/134s, gengivet efter *Schmid*, NJW 2015, s. 513, fodnote 5).

b)

Efter den forelæggende rets opfattelse skal en billetpris for virksomheder som den her omtvistede ikke anses for at være »til rådighed for offentligheden«. I modsætning til, hvad der fremføres i retslitteraturen, kan den forelæggende ret navnlig ikke finde holdepunkter for at antage, at artikel 3, stk. 3, første punktum, andet alternativ, i forordning (EF) nr. 261/2004 udelukkende skal gælde for funktionsrabatter for medarbejdere i luftfartsselskaberne og turistvirksomhederne.

Sådanne billetpriser nævnes ganske vist også i Kommissionens retningslinjer for fortolkning af forordningen. Heri anføres følgende om artikel 3, stk. 3, første punktum: »*Særlige billetter, som luftfartsselskaberne tilbyder deres personale til nedsat billetpris, er omfattet af denne bestemmelse*«. Det kan imidlertid – uanset at disse retningslinjer ikke er bindende – ikke udledes heraf, at bestemmelsen udelukkende omfatter sådanne billetpriser. Undtagelsen til undtagelsen i artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004, hvorefter bonusprogrammer er undtaget fra bestemmelsen i første punktum, taler allerede imod dette. Hvis det på forhånd var klart, at første punktum kun omfatter egne eller tilknyttede medarbejdere, ville undtagelsen til undtagelsen være helt unødvendig, for sådanne billetpriser for medarbejdere er ikke bonusprogrammer. Hvis en sådan fortolkning af bestemmelsen havde været tilsigtet, kunne lovgiver helt have undladt andet punktum. At lovgiver ikke gjorde dette, må efter den forelæggende rets opfattelse nødvendigvis forstås således, at første punktum ikke kun omfatter funktionsrabatter for egne medarbejdere og medarbejdere i turistvirksomheder. De forfattere, der er af modsat opfattelse, forklarer heller ikke, hvordan deres fortolkning skulle kunne være i overensstemmelse med andet punktum. Der gives kun en forklaring i en enkelt kilde; ifølge denne er andet punktum kun en deklatorisk regel, eftersom allerede første punktum ikke omfatter nogen bonusprogrammer – andet punktum er kun en »serviceregel« fra EU-lovgiver [udelades] [org. s. 7] [udelades]. Den forelæggende ret er ikke enig heri. Efter den forelæggende rets opfattelse er der tale om en cirkulær argumentation.

Den forelæggende ret mener omvendt – dog uden at behøve at tage stilling hertil – at det ikke er absolut nødvendigt, at en billetpris er til rådighed for hele offentligheden. Det kan tænkes, at kravet om offentlighed også allerede er opfyldt, hvis en billetpris (kun) er til rådighed for en bestemt del af offentligheden, der defineres gennem objektive, personlige kriterier, således som dette f.eks. er tilfældet for så vidt angår billetpriser for børn og ældre (jf. i denne retning f.eks. også AG Bremen, dom af 16.1.2020, 16 C 313/19). Spørgsmålet er dog i så fald, hvilken karakter de kriterier, der fastlægger gruppen, skal have for at en billetpris i henhold til bestemmelsen er til rådighed for den pågældende del af offentligheden. Efter den forelæggende rets opfattelse kan der kun være tale om en sådan bestemt del af offentligheden, hvis gruppen defineres på grundlag af objektive, personlige kriterier, som medlemmerne af gruppen opfylder, f.eks. kriteriet alder, elev eller studerende. Når der er tale om en billetpris for en virksomhed, bliver den pågældende passager ikke en del af gruppen som følge af et personligt kendetegn men derimod på grund af et kontraktforhold mellem dennes arbejdstager og luftfartsselskabet. Det er således ikke tilstrækkeligt til at kunne gøre brug af den nedsatte billetpris, at en rejsende blot er medarbejder i en virksomhed af en vis størrelse. Virksomheden skal derimod have indgået en sådan rammeaftale inden da. Billetprisen er altså knyttet til et kriterium *inter partes*, der er fastlagt af parterne i rammeaftalen (jf. AG Bremen, dom af 16.1.2020, 16 C 313/19).

Selv hvis det antages, at tilhørsforholdet til en gruppe i henhold til artikel 3, stk. 3, første punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004 kan opstå ved, at en kunde er

medarbejder i en virksomhed, der har indgået en aftale med luftfartsselskabet, er den omtvistede billetpris i hvert fald ikke til rådighed for denne »del af offentligheden« – ikke engang indirekte. Selv medarbejderne i den virksomhed, der har indgået den foreliggende rammeaftale om nedsat billetpris, kan nemlig ikke frit benytte sig af denne. Den omtvistede billetpris gælder ubestridt kun for forretningsrejser, der gennemføres inden for rammerne af arbejdsforholdet, og ikke for medarbejdernes private rejser. Det følger i hvert fald af denne klart definerede formålsbegrænsning, at adgangen til at benytte den nedsatte billetpris ikke længere udelukkende er afhængig af personlige kendetegn ved passageren, og at der ikke længere er tale om en billetpris, der er til rådighed for offentligheden (jf. i denne retning også AG Köln, dom af 4.11.2016, 136 C 155/15 [udelades] [org. s. 8] [OMISSIS]). Dette er også en afgørende forskel i forhold til andre tænkelige billetpriser, der gælder for en bestemt del af offentligheden. F.eks. gælder nedsatte billetpriser for børn eller ældre uanset rejsens formål. Hvad angår billetpriser for elever og studerende vil det ligeledes næppe normalt være en forudsætning for at kunne benytte sig af dem, at flyrejsen er foranlediget af skolen eller studiet.

4.

Efter den forelæggende rets opfattelse henhører en billetpris som den omtvistede heller ikke under undtagelsen til undtagelsen i artikel 3, stk. 3, andet punktum, i forordning (EF) nr. 261/2004, hvorefter forordningen uanset første punktum omfatter passagerer med billetter, der er udstedt i henhold til et luftfartsselskabs eller en rejsearrangørs bonusprogram eller et andet kommercielt program (jf. LG Köln, dom af 17.3.2020, 11 S 33/19, juris; LG Köln, dom af 17.11.2020, 11 S 373/19, ikke offentliggjort).

I retspraksis og litteratur er der stort set enighed om, at såkaldte frequent flyer-ordninger og andre ordninger med optjening af bonuspoint er omfattet af denne bestemmelse. Undertiden antages det dog, at billetpriser for virksomheder ligeledes i sidste ende har til formål at hverve kunder og skabe kundeloyalitet, og at undtagelsen til undtagelsen i artikel 3, stk. 3, andet punktum, derfor også omfatter sådanne billetpriser [udelades]. Efter den forelæggende rets opfattelse kan begreberne bonusprogram og andet kommercielt program i artikel 3, stk. 3, andet punktum, imidlertid ikke fortolkes så bredt. I sidste ende har enhver nedsat billetpris til formål at skabe kundeloyalitet. Hvis prisnedsættelsen i sig selv var nok til at indordne forholdet under artikel 3, stk. 3, andet punktum, ville dette føre til det ovenfor omhandlede resultat: I sidste ende ville ikke en eneste nedsat billetpris, der tilbydes personer uden for virksomheden (personer inden for virksomheden er jo ikke kunder i egentlig forstand), henhøre under artikel 3, stk. 3, første punktum, andet alternativ, i forordning (EF) nr. 261/2004, og bestemmelsen i andet punktum ville være fuldstændig overflødig. Bestemmelsen i første punktum ville i så fald kun gælde for funktionsrabatter. Hvis EU-lovgiver havde haft dette til hensigt, ville det have været nemt også at nedfælde dette udtrykkeligt i første sætning og undlade andet punktum, der i så fald ville have været unødvendigt. Men lovgiver har netop ikke gjort dette. Det kan heller ikke

antages, at lovgiver først ad den besværlige omvej via undtagelsen til undtagelsen i andet punktum ville fastsætte en regel om, at udelukkende funktionsrabatter er undtaget fra anvendelsesområdet for forordningen. I lyset af ovenstående lægger den forelæggende ret til grund, at andet punktum ikke omfatter billetpriser for virksomheder men kun gælder for passagerer, hvis flybilletter er udstedt til dem som præmie inden for rammerne af bonusprogrammer eller [org. s. 9] andre kommercielle programmer, navnlig ordninger med optjening af bonuspoint (jf. i denne retning også AG Köln, dom af 4.11.2016, 136 C 155/15).

[Udelades]

[Undertegningsformular, underskrifter]

ARBEJDSDOKUMENT